

Gustavsson, Lars.
Född 1803-03-09 i Björklinge
Död 1875-07-23 i Björklinge.
Gift 1:o 1826 i Björklinge med
Eklund, Katarina.
Född 1805-11-29 i Björklinge.
Död 1853-11-28 i Björklinge.

Lars Gustafsson Häradsdomare och bonde

Barn i första giftet

Gustav. Född 1833-08-16 i Björklinge.
Anna-Britta. Född 1837-10-07 i Björklinge

Gift 2:o 1858-11-04 i Björklinge med Lund, Brita Kajsa.

Häradsrätten.

Den första rättsinstansen på landsbygden var tidigare häradsrätten av vilken det fanns en i varje tingslag. Ordföranden i häradsrätten bar titeln häradshövding och var statens representant på plats. Häradshövdingen var ofta en adelsman. Nämnden bestod av minst sju närvarande nämndemän. Då de ofta var tolv till antalet kallades nämndemännen i äldre tid ibland även för tolvmän. Häradsnämnden bestod främst utav betrodda bönder från häradet. Den nämndeman som suttit längst i nämnden var normalt sett häradsdomare och förde rättens talan gentemot häradshövdingen

Lars Gustafsson

Den nionde mars 1803 föddes i Björklinge socken gossen Lars, hans fars namn var Gustaf Olsson och moderns Britta Larsdotter.

Gården Långåker där de bodde ägdes av modern Brittans föräldrar, den skulle senare övertas av Lars far och mor.

Vid dopet den 10:e mars är Jan Ersson i Forsby, Soldaten Lars Rahm i Långåker, Bonden Jan Ers hustru nn Månsdotter samt Enkan Greta Persdotter i Axlunda faddrar.

Lars är det andra barnet för föräldrarna, hans storasyster heter Anna och är tre år när Lars föds. 1804 får familjen utökning då systern Britta föds, Britta blir 4 år innan hon går bort 1808. Familjen flyttar 1812 till Gamla Uppsala där fadern arrenderar en gård under några år. Lars bror, Gustav, föds i Gamla Uppsala år 1815.

I Gamla Uppsala sockenkyrka får Lars vid fyllda 14 år för första gången bli delaktig i den heliga Nattvarden. Familjen bor kvar i Gamla Uppsala till 1818 då de flyttar tillbaka till Björklinge och Långåker. I husförhörslängderna antecknar prästen att det är en ärlig familj.

I Björklinge bor också Katarina Eklund, Lars och hon fattar tycke för varandra och vigsel mellan dem sker 1826 i Björklinge. Lars och Katarina flyttar samman hos Lars föräldrar som blivit

ägare till Långåker. 1831 får Lars av föräldrarna motta gården Långåker som är på ett halvt mantal. I gengäld får föräldrarna bo kvar vid gården mot så kallad fördel. Att bo med fördel innebär i stort sett att Lars har skrivit ett kontrakt med sina föräldrar där de kommit överens om föräldrarnas boende och ersättning i naturaförmåner för deras levnad.

Lars antecknas vid gården som skattebonde. Skattebonde innebär för Lars att han skall betala skatt till staten för gården, skatten beräknas efter hur stort mantalet på gården är. Lars får även förtroendet att vara Häradsdomare vid tingen.

Lars och Katarinas får två barn det första blir sonen Gustav som föds den 16:e augusti 1833, han följs av dottern Anna-Britta den 3:e oktober 1837.

Efter Lars föräldrars död, fadern dör 1838 och modern 1855, blir Lars efter arv och inköp av sin systers del i Långåker ensam ägare till fastigheten. Hustrun Katarina avlider den 28:e november 1853, hon är då 47 år gammal. Vid bouppteckningen efter Katarina som sker vid Långåker den 28:e mars 1854 värderas boets tillgångar till 1.874 riksdaler efter avdrag för skulder och andra fordringar.

År 1854 i september dör sonen Gustav. Lars mor som har bott med fördel hos Lars går bort 1855. Vid jultiden 1856 gifter sig dottern Anna-Britta med Jan-Erik Jansson med vilken hon får sonen Johan Leonard i september 1857, Johan Leonard blir bara

två och en halv månad gammal.

Efter dotterns giftermål bygger Lars sig en egen stuga på gården och överlåter sitt gamla bostadshus till Anna-Britta och hennes make Jan-Erik.

En viss osämja uppstår efter en tid mellan Lars och svärsonen Jan-Erik. Orsaken är bland annat att inget arvsskifte gjorts efter bouppteckningen från Anna-Brittans mor. Vid jultid 1857 växlas en del hårda ord mellan Jan-Erik och Lars då Lars enligt rykte bland annat skall ha sagt. "Gud låte mig ej göra mig olycklig på dig om du inte talar sanning". Den 29:e december besöktes Lars av sin vän Jan Mattsson och dennes hustru. Jan Mattsson som också varit förmyndare för dottern Anna-Britta besökte Lars med anledning av att han hört talas om bråket vid jultiden mellan Lars och Jan-Erik. Han hoppades nu vid behov kunna hjälpa till med en förlikning dem emellan. Jan Mattsson inledde samtalet och sade att då Lars nu fått sig en ny stuga så skulle han väl göra upp med ungfolket. Lars svarade att han lovat dem hälften av hemmanets avkastning och av allt som vid gården slaktades intill dess han fått betala sina skulder. Då ville han till sin måg och dotter avstå hela hemmanet mot sedvanliga fördelar för livstiden. Jan Mattsson nämnde detta för Jan-Erik som till en början svarat att han inte ville bruka till hälften för då skulle han inte ha något för den del han ägde i hemmanet. Men då Jan Mattsson uppmanat honom till att komma sams med Lars hade han svarat "Å ja får väl gå så länge". Jan Mattsson och hans hustru tillbringade hela dagen vid Långåker dels hos Lars och dels hos Jan-Erik och Anna-Britta. Han hade inte märkt något tecken till avogt sinnelag mellan svärfader och måg, båda hade varit glada och vänliga.

Torsdagen 28:e januari 1858 då Jan-Erik är vid Allmanningen för att forsla hem utkörningsvirke upptäcker han färskt älgspår och en plats där en älg haft sitt nattläger. På vägen hem möter han skogsvaktaren och talar om för honom att han sett spår efter en älg. Skogsvaktaren uppfattar det som att Jan-Erik har någon tanke på att kanske jaga älgen och upplyser honom om att detta inte är tillåtet.

Då han sedan kommer hem övertalar Jan-Erik sin svärfar Lars att de ska gå ut nästa dag för lite tjuvjakt efter älgen.

Lars som inte kände sig helt frisk skulle nog ha avstått från älgjakten, han hade då sluppit en massa elände som följde med jakten.

Följande artiklar var införda i Upsala Tidning från den 12 februari till den 2 mars 1858. De rapporterar om jakten och hjälper till med ryktesspridning om händelsen.

På fredagsmorgonen omkring klockan 08.00 beger de sig iväg ut i skogen tillsammans med drängen Johannes Jansson från gården Mickelsbo. Då de tillryggalagt ungefär 3/8 mil tycker Lars att då han nu är ute i sådana här ärenden så vill han gärna ha sin bössa laddad och klar. Jan-Erik tycker att de ska ta en sup först och tar fram sin medhavda flaska från vilken alla tre tar varsin sup ohumt. Efter att Lars gevär laddats så fortsätter de en kort bit till den plats där älgspåren och lägerplatsen upptäckts. Lars är av den uppfattningen att spåren ser gamla ut och att det är osäkert om älgen finns kvar i trakten. Jan-Erik bryr sig inte så mycket om detta utan föreslår att

Upsala Tidning nr 13 den 12 feb 1858

Under en företagen elgjakt hade häradsdomaren L. Gustafsson i Långåker, Björklinge sin, råkat af wåda skjuta en fula genom båda lären å sin måg, hwilken genast infördes till och wårdas å h. w. lazarett. Kulan läret wid blifwisten awarsutit uti ena läret. Dyltan läret hafwa tillkommit derigenom, att L. Gustafsson i skogens skymning warnat ett föremål, hwilket han ansåg wara det söta högdjuret men olyckligtwis war hans egen från annat håll ankommande måg, som i stället sig skottet L. Gustafsson ligger siut af sorg öfwer olyckshändelsen.

Upsala Tidning nr 14 den 16 feb 1858

Den i förra numret omtalade unge hemmansbrutaren, Jan Er. Jansson i Långåker, Björklinge sin hwilken af wåda blef på en jaqt skjuten af sin swärfader, afled i följd deraf å h. w. Lång-lazarett förleden Fredag. Mannen led mot slutet afwen af munnbäfta. Kulan hade ingått genom höggra sidan och stannat awar i wenstra höftbenet, enligt hwad wid obduktionen wisade sig.

Upsala Tidning nr 17 den 26 feb 1858

— Ett oblyggt rykte, som vi ej vil-
le widröra så länge det endast war ett
sådant, har tyvärr bekräftats. Den fört
omtalade häradsdomaren Lars Gustafsson
från Björklinge, hwilken sådes hafwa af
wåda skjutit en kula genom bröstet å sin
unga måg, bonden Jan Eric Jansson,
hwilken deraf sedermera äfwen afled å h.
w. lazarett, har befunnits saker till mord,
i det han med verklig afsigt att döda
mågen skjutit skottet, samt dertill blif-
wit infatt å h. w. länsbåte för widare
ransaknings undergående. Orsaken till
denna L. Gustafssons illbragd lärer wo-
ra begäret att såmedelst undgå redogö-
relsen för de arfsmedel, som han skulle
erlägga till mågen och sin dotter.

Upsala Tidning nr 17 den 2 mars 1858

— Rörande den förut omtalade hä-
radsdomaren L. Gustafsson i Långåker,
Björklinge sn, som häktats på landsfi-
skalen Askeröths rapport, efter berättelse
af den döda mågens fader, såsom
angifven att hafwa ihjalskjutit sin swär-
son, icke af våda, utan med afsigt att
derigenom undgå redogörelse för arfs-
medel, har från tillförligt håll blifwit
hos oss vitsordadt: att L. Gustafsson,
som är en mycket ansedd och heder-
värd man inom församlingen, ingen så-
dan redovisningsskyldighet egde ännu;
att han, som för tillfället var illamående,
endast på sin mågs enträgna anhållan
medföljt honom på den tillämnade elg-
jagten: att mågen gifwit honom både
kulor och krut; att olyckan allmänt i
socknen anses hafwa tillkommit genom
våda; att mannen erhållit ett mycket
vackert prestbetyg af sin sjalasörjare
samt att ännu ingen ransakning före-
kommit om tilldragelsen. Häktingen
anses sålunda vara förhastad och man-
nen oskyldig. Afvenledes anmärkes,
att ehuru angifvelsen sålunda ej kun-
nat åtföljas af någon bevisning — helst
länsmännen i socknen, som bäst kände
förloppet harvid, ej ansett sig ega nå-
got fog till mannens häkting förrän
ordres derom ingick från Kon. Befall-
ningshafvande — häktingen likväl verk-
ställdes 2 dagar före mågens begrafning,
hvarigenom ytterligare sorg tillfogades
den förut djupt bedröfvade unga en-
kan, L. Gustafssons enda dotter.

han som inte är så hemma i trakten ska stå kvar
vid älgens lägerplats. Under tiden ska de andra
två gå tillbaka en bit på stigen för att sedan vika
av in i skogen åt varsitt håll.

Jan-Erik fattar sedan post mellan två granar och
har därifrån utsikt över älgens lägerplats. Lars
och Johannes går tillbaka en bit och skiljs efter
c:a 160 steg åt varsitt håll in i skogen. Lars går
söderut och har som han tycker det en bra kurs,
efter några hundra meter får han framför sig
bland träden se någonting röra sig, Lars tycker sig
urskilja ett älg huvud bland träden och uppfattar
situationen som att älgen snart kan dra sig ur
sikte för honom. Han lägger an tar några steg
framåt, och skjuter ett skott mot vad han tror är
älgen. När han sedan springer fram till platsen
upptäcker han att det är Jan-Erik som ligger där
och utropar då "Herre Jesus är det du min gosse"
varpå Jan-Erik svarar "Visst är det jag, skulle ni
inte se mig".

Johannes som hört skottet kommer tillbaka till
platsen för att se vad som hänt. Den syn som
möter honom är Jan-Erik som ligger på marken
stödd mot en trädstubbe, några steg från det
ställe där de kort förut lämnat honom och Lars
som går av och an framför Jan-Erik. Johannes
frågar vad som hänt och Lars svarar "Många
gångar har jag burit bössa i skogen, men aldrig
har det gått djefligare för mig än idag" samt Jan-
Erik "Herre Jesus skottet sitter i mig". Lars
vilken i högsta grad ser molig och bekymrad ut
säger vidare att han kunde gärna varit hemma, så
hade han sluppit ifrån olyckan. Johannes och Lars
hjälpas sedan åt att med sina näs och halsdukar
förbinda såret, varpå Johannes beger sig iväg för
att hämta häst och släde vid Långåker, dit det
ungefär är en halv mil. Under tiden försöker Lars
att göra upp en eld med riskvistar för att ordna
lite värme åt sin swärson. Han lyckas dessvärre
inte få eld på kvistarna då de är för blöta, istället
tar Lars av sig sin päls som han lägger runt Jan-
Erik för att försöka värma honom lite i kölden.

Johannes har skyndat sig så mycket han har
kunnat för att göra iordning häst och släde. Han
är dessutom orolig för att Lars i sin upprörda
sinnesstämning ska skada sig själv på något sätt
och tar därför med sig drängen Jan-Erik från
Mickelsbo när han kör tillbaka. När de börjar
närma sig platsen möter de Lars som är irriterad

över att de dröjt så länge. De hjälps sedan åt alla tre att lyfta upp Jan-Erik i släden för hemfärden, Lars säger att han vill ta en genväg genom skogen och överlåter därför åt Johannes att köra hem släden med den sårade Jan-Erik. Lars går sin väg och de tre på släden åker hemåt. Johannes talar under färden om vilka farhågor han har för att Lars ska skada sig själv varpå Jan-Erik säger "Tag vid en hur fan det vill, för inte bryr jag mig om honom mera" och tillägger "Nu vill jag yttra, ifall det skulle bli några frågor om det, vad han sa, när han kom fram till mig. Han sa, Jesus bevara var och en från sådana där tankar, och det var underligt att det tog så lågt, jag tyckte jag höll så högt". Jan-Erik talar vidare om vad han misstänker "Jag tror han smygde sig riktigt på mig, för han förstod nog jag skulle börja på ta itu mén och göra någon reda mén". Han berättar vidare att Lars vid något tillfälle hotat att slå benen undan honom.

När Jan-Erik väl kommer hem och Anna-Britta får se hur det står till med honom så skickar hon bud efter Komminister Dahlman för att Jan-Erik ska kunna få den heliga nattvarden. När Dahlman sedan sitter hos Jan-Erik och pratar med honom så kommer även Lars dit. Lars är mycket nedslagen och på frågan från Dahlman hur han kunde ta så miste svarar Lars "Jag begriper inte, jag tror jag var ås i synen" Dahlman tolkar detta som att Lars skulle ha varit utsatt för en oförklarlig synvilla. Efter att Dahlman även undersökt såret så gav han rådet att Jan-Erik skulle föras till Lasarettet. Jan-Erik bäddades ned i halm, sängkläder och päls i en släde för transporten till Uppsala.

På sjukhuset blir Jan-Erik inlagd på en sal med andra patienter, bland annat Gesällen Viktor Möller. Lars talar under tiden som han ligger på Lasarettet om för personal och medpatienter hur han har uppfattat situationen då han sköts. Jan-Erik uttrycker sin förvåning över att svärfadern kunde missta sig så mycket då Jan-Eriks kläder var blå och att det inte stått någonting mellan honom och Lars som kunde ha skymt sikten. Jan-Erik antyder vidare att det var Lars som placerat honom vid platsen där han sköts samt att det är anmärkningsvärt att tiden mellan det som de skildes åt tills han blev träffad var så kort.

Trots att all tänkbar läkarvård satts in visar sig skadans beskaffenhet vara så allvarlig att det vållar Jan-Eriks död den 11:e februari klockan

04.00. Natten innan Jan-Erik avlider är han till sista stund redig och förklarar bland annat att han förlåter Lars det lidande som denne tillfogat honom och att han ställer hämnden till den som rätt döme. Vid obduktionen konstateras det att Jan-Erik har en skottskada av gevär som varit laddat med kula, kulan har trängt igenom bäckenbyggnaden utan att genomborra några i bäckenhålan befintliga inälvor.

Den 17:e februari får Lars i sitt hem besök av Länsman L. P. Pihlman som blivit beordrad att hålla rannsakningsförhör med Lars på grund av rykten om att han med vett och vilja skulle ha skjutit sin måg vid älgjakt. Vid undersökningen var även Bondeson Anders Jansson, bror till den avlidne Jan-Erik Jansson, nämndemännen Matts Jansson i Forsby och Eric Persson i Ramsta, före detta soldaten Olof Eklund och Bondeson Per Eric Persson i Sotmyra närvarande. Lars får ge sin syn på hur olyckan skedde och Olof Eklund och Per Eric Persson får berätta hur de upplevde platsen för olyckan dagen efter då de var där och gjorde en undersökning. De har svårt att förstå hur misstaget kunde ske, de har själva provat på platsen att en av dem ställt sig vid Jan-Eriks post och den andre där Lars avlossade skottet. Hur han kunde se så fel är för dem oförklarligt.

Länsman Pihlman fattar beslutet efter rannsakingen att målet måste prövas inför rätten samt att Lars ska förpassas till häktet i avvaktan på rättegången. Lars blir släppt ur häktet efter en dryg vecka då bland annat prästen i Björklinge går i god för honom och tar på sitt ansvar att Lars ska inställa sig vid den kommande rättegången, i avvaktan på denna får Lars endast vistas i hemmet.

Den 6:e mars håller Norunda Häradsrätt Urtima ting vid Läby gästgivargård där ett flertal vittnen hörs. Det är bland annat drängen Johannes som var med vid jakten, Olof Eklund och Per Erik Persson som dagen efter undersökte platsen, sjukhuspersonal och medpatienter. Med små variationer så lämnar de i stort sett samma berättelser. När Gesällen Viktor Möller ska vittna så kan det med ledning av hans tal och åthävor konstateras att han är överlastad av starka drycker. Åklagaren, Länsman Pihlman känner sig tvingad att för Möller yrka ansvar för

fylleri vilket bifalles av rätten. Möller döms jämlikt den Kungliga förordningen från den 16:e november 1841 för "Fylleri inför Rätten" till att böta 10 Riksdaler varav 2/3 skall tillfalla åklagaren och 1/3 de fattiga i Björklinge. Under det att utslaget blir uppläst för Möller utbrister denne "Det ska fan stå här" varpå han efter yrkande från åklagaren även fälls för "Svordom inför sittande Rätt" till att böta ytterligare 10 Riksdaler. Och skulle Möller vid bristande tillgångar inte kunna betala de 20 Riksdalerna i böter omvandlas straffet till 12 dagars fängelse på vatten och bröd.

Med anledning av att Åklagaren önskar höra Gesällen Möller och två andra vittnen så uppskjuts handläggningen av målet till den 29:e mars. Vid den nya förhandlingen så blir protokollet från förra förhandlingen uppläst och de nya vittnena hörda. Möller har fått sitt straff omvandlat till fängelsestraff och avtjänat detta vid fängelset i Gävle då han inte kunde betala böterna. Åklagaren som inte anser sig kunna styrka att Lars skjutit sin måg med avsikt vill ha honom dömd för vållande till Jan-Eriks död samt för Olovlig älgjakt.

Efter att Rättens nämndemän har haft överläggning så blir deras dom att Lars döms för "Dråp av vållande" och skall för detta böta hel mansbot lika

med 150 Riksdaler som skall delas mellan Kronan, Häradsrätten och Åklagaren. Om inte Lars kan betala böterna så omvandlas straffet till fängelse i 28 dagar på vatten och bröd. Ansvar för olovlig älgjakt anser inte rätten vara befogat då någon älg inte jagades den aktuella dagen.

Lars betalar sina böter och hur livet fortsätter för honom är det känt att han gifter om sig den 4:e november 1858 med pigan Britta som har tjänat hos honom under två år. Lars dotter Anna-Britta gifter även hon om sig med Anders Jansson och flyttar hem till honom vid hans föräldrahem där de får dottern Charlotta. Under 1863 flyttar Anna-Britta och hennes man hem till Långåker där de övertar gården varvid Lars och hans nya hustru bor kvar med fördel.

Lars blir morfar en gång till den 28:e december 1868 då Emma Kristina föds i Långåker. Av okänd anledning så avlider Lars dotter Anna-Britta den 8:e april 1869, fyra månader efter dottern Emmas födelse .

Lars lever kvar vid Långåker fram till sin död den 23:e juli 1875, han är då 72 år gammal och av okänd anledning avhänder han sig livet genom drunkning i Ramsjön.

(Egenhändig underskrift vid bouppteckning)

Lars Gustafssons "testamente" avskrivet ur Norunda häradsrätts dombok från sommaringet 1862 den 1:a maj.

Ovissheten huru Lången den allsmäktige Guden förlänar oss Lifvett, manar os att medan vi äro vid någorlunda Helsan så bestyra Om våra jordiska angelägenheter att när den sista aftonen nalkas vi då Endast kunna öfverstämma våra Tankar på det Himmelska utan att oroas af hvärldsliga Bekymmer,

af Desa anledningar får vi, Nedanskrefna Ekta makar i Tillkallade Wittnens Närvaro Fritt och otvunget och efter mogen överläggning Såsom vår yttersta vilja vara att i Händelse vårt Ektenskap icke Skulle med Bröstarfvingar Wälsignas Förårdna följande:

1 mo: Den af oss som den andre öfverlefver Skall utan någott intrång af den andres arfvingar under Oinskränkt dispositions Rätt under sin lifstid Behålla och Besitta alt hvad i hvårt Gemensamma Bo vid någonderas vårt Dödsfall som då finnes.

2 o: Efter bægges vår död skall qvarlåtenskapen Tillfalla min dotter och styvdotter, Anna-Britta Larsdotter. Eller om hon under tiden med döden afgår, hannes Bröstarfvingar, med det villkår att jag, Lars Gustafsson skulle blifva Enkeman eller om jag Britta Katarina Lund skulle blifva enka, Skulle vi behöfva anlita testamenttstagarna om hjälp då jag blir sjuk eler på min ålderdom blir klen och Dålig Till Hällsan. Då skall de vårda och sköta mig och lämna mig det som jag kan vara i behof om, så att jag är belåten. Men skulle testamentstagarna vägra att lämna mig biträde då jag är i Behov därom Eller blifva ensidiga och visa mig vanvördnad. Så att jag nödgas taga en annan Sköterska. Då skall efter bägge vår död qvarlåtenskapen Skiftas emellan Bägge våra arfvingar efter Lag. Till yttermera visso hafva vi Detta Testamente med våra egenhändiga namn och Bomerken i de tillkallade Vittnens närvaro underskrifvet.

Som skedde i Långåker den 19 april 1862.

Lars Gustafsson
Född 1803-03-09 i Björklinge
Död 1875-07-23 Björklinge

På min sida

Några ättlingar till Lars

På din sida

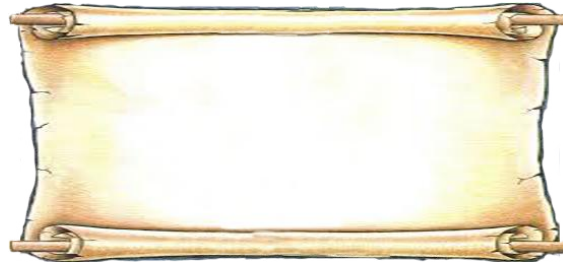
Anna-Britta Larsdotter
1837-10-07 i Björklinge
1869-04-08 i Björklinge

 Emma Andersdotter
1868-12-28 i Björklinge
1913-01-21 i Björklinge

 Edla Myrberg
1888-08-11 i Björklinge
1926-07-14 i Örbyhus

 Gösta Westerberg
1921-01-16 Vendel
2004-12-23 Uppsala

Stefan Westerberg
1951-04-30 i Uppsala

